

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky

Učebné osnovy
HUDOBNEJ NÁUKY
Hudobný odbor

**Schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky dňa 14.8.1995 pod číslom
729/95-15 ako učebné osnovy pre základné umelecké školy.**

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky

Učebné osnovy

HUDOBNEJ NÁUKY

Hudobný odbor

OBSAH

Učebné osnovy pre prípravné štúdium základnej umeleckej školy

Učebné osnovy pre I. stupeň základného štúdia základnej umeleckej školy 1. až 3. ročník

Učebné osnovy pre I. stupeň základného štúdia základnej umeleckej školy 4. až 7. ročník

Učebné osnovy pre II. stupeň základného štúdia a štúdium pre dospelých základnej umeleckej školy

Autor: PaedDr. Viera Slujková

Spoluautori: PhDr. Oľga PODSTAVKOVÁ

PhDr. Roland FISLA

Mgr. Oľga WEIDLICHOVÁ

Mgr. Magdaléna HRUBÁ

PhDr. Božena DLHÁŇOVÁ

Koordinátor: Mgr. Elena MANICOVÁ, ŠPÚ Bratislava

Schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky dňa 14.8.1995 pod číslom 729/95-15 ako učebné osnovy pre základné umelecké školy.

ISBN 80-7098-096-6

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Charakteristickým znakom predmetu hudobná náuka (HN) je prevažne jeho činnostný ráz. Podstatou tohto predmetu sú:

Interpretačné činnosti: spevácke a intonačné
rytmicko-pohybové
improvizačné
inštrumentálne

percepčné činnosti: počúvanie hudby
sluchová analýza

Osvojenie si hudobných pojmov treba získať z interpretačných a percepčných činností. Dôraz v PHV a HN klásť na komplexnosť činností a tvorivý prístup.

Nevyhnutnou zásadou pri plnení požiadaviek učebných osnov je nepoužívať a ani nevyžadovať definície. Skúsenosti, zručnosti a zážitky z interpretačných a percepčných činností premietnuté do pojmovej oblasti sú zárukou, že učiteľ dosiahol stanovený cieľ.

Účinnými formami a prostriedkami na dosiahnutie esteticko-výchovného pôsobenia na žiakov je prepojenie hudobnej výchovy s inými umelecko-výchovnými zložkami, ako sú výtvarné umenie, pohyb - tanec, hovorené slovo - literatúra. Tieto vzájomným pôsobením umocňujú hudobný zážitok a približujú umenie ako prostriedok pre pochopenie krásna v širších súvislostiach.

Poslaním predmetu PHV a HN je kultivovať osobnosť žiaka, rozširovať okruh hudobných skúseností, vytvárať a usmerňovať záujem a vzťah k hudbe, rozvíjať jeho hudobné vedomosti a zručnosti. Predmet má poskytovať žiakom základy odborného vzdelania a vychovávať nadšeného poslucháča hudby a aktívneho amatérskeho hudobníka, ktorému je hudba životnou potrebou.

Aby sme dosiahli tieto ciele, treba rozvíjať najmä:

- hudobnú predstavivosť, fantáziu, orientáciu v hudobnom výraze, podporenú aj inými umelecko-výchovnými činnosťami a zážitkami,
- spevácke návyky žiakov, potrebné pre správny kultivovaný vokálny prejav,
- schopnosť rozlišovať jednotlivé vyjadrovacie prostriedky: metrum, tempo, rytmus, melodiku, harmóniu, dynamiku, farbu tónu,
- orientáciu v hudobných formách, žánroch a slohoch,
- hudobnú pamäť v spojení s jednotlivými činnosťami.

PHV a HN sú samostatné predmety s vlastnými cieľmi a alternatívnymi formami práce. Diferencovať treba výučbu tých žiakov, ktorí sa pripravujú na ďalšie odborné štúdium.

Žiakov je potrebné aktivizovať využívaním auditívnych, vizuálnych a audiovizuálnych pomôcok, ako sú napríklad: magnetická notová tabuľa, žiacke magnetické tabuľky, diagram klaviatúry, magnetofón, gramofón, súbor Orffových nástrojov atď.

Na rozdiel od individuálnej nástrojovej a speváckej výučby sa PHV a HN systematicky zaoberajú týmito disciplínami, ktoré individuálne vyučovanie môže dať len okrajovo. PHV a HN pripravuje a dopĺňa inštrumentálne a spevácke predmety a súčasne nadväzuje na poznatky a skúsenosti z individuálneho a skupinového vyučovania, prehľbuje ich, zovšeobecňuje a uvádza do širších súvislostí celej hudobnej kultúry.

Učebné osnovy pre prípravné štúdium základnej umeleckej školy

Prípravné štúdium dvojročné

„A“ – pre deti predškolského veku od 5 rokov (výnimočne 4 rokov)

„B“ – pre deti od 6 rokov

Predmet: *Prípravná hudobná výchova* (PHV)
(1. rok 2 hodiny týždenne) – 68 hodín
(2. rok 1 hodina týždenne) – 34 hodín

Prípravné štúdium jednoročné

„C“ – pre deti od 7 rokov (pre žiakov, ktorí neabsolvovali

PŠ HO podľa učebného plánu č.1a „A“ alebo č.1b „B“)

Predmet: *Prípravná hudobná výchova* (PHV)
(1.polrok 2 hodiny týždenne) – 34 hodín
(2.polrok 1 hodina týždenne) – 17 hodín

Ciele

Poslaním prípravnej hudobnej výchovy je vyvolať tvorivú aktivitu žiaka a jeho radosť z objavovania hudobného krásna. Vychádzať pritom z detskej mentality – hravosti, spontánnosti, napodobňovacej schopnosti, obrazotvornosti a doterajšieho stupňa vyspelosti. Prostredníctvom primeraného hudobného materiálu rozvíjať elementárne hudobné zručnosti, návyky, poznatky, vedomosti, hudobnú pamäť, predstavivosť a fantáziu. Poskytovať základné informácie o hudbe a kultúrnom živote okolia.

Obsah

Komplexnú hudobnosť detí rozvíjať a usmerňovať tak, aby im bola dobrým základom v štúdiu zvoleného hudobného nástroja alebo spevu:

- žiakov zoznamovať s hudobnými nástrojmi a umožňovať im kontakt s tými, ktoré si môžu vybrať v druhom roku, resp. v druhom polroku prípravného štúdia,
- ideálnou prípravou na nástrojové vyučovanie je hra na detské melodicko-rytmické nástroje. Žiaci okrem hudobnej predstavivosti získavajú aj cenné motorické zručnosti a návyky,
- prostredníctvom ostinátnych sprievodov k piesňam, hry z jednoduchých partitúr a rôznych hudobných hier získavajú prvé skúsenosti z elementárnej súhry.

Požadované výsledky

na konci prvého roku prípravného štúdia „A“ a „B“
na konci prvého polroku prípravného štúdia (PŠ) „C“

Interpretačné činnosti

Spevácke a intonačné:

Získať základné spevácke zručnosti a návyky. Spev jednoduchých piesní. Melodické cítenie a orientácia v rozsahu oktávy ($c^1 - c^2$).

Rytmicko-pohybové:

Zmysel pre pravidelnú pulzáciu (metrum) v rozličných tempách. Rytmické cítenie v dvojdobovom a trojdobovom takte. Spájať hudobné činnosti s pohybom.

Improvizáčne a inštrumentálne:

Schopnosť zapamätať si a reprodukovať krátky rytmický alebo melodický motív. Rytmizácia a melodizácia slov, detských textov a riekaniak.

Percepčné činnosti

Počúvanie hudby:

Kontrasty v hudbe. Hudobné nástroje – klavír, akordeón, husle, violončelo, flauta, gitara. Ľudský hlas. Počúvanie krátkych vokálnych a inštrumentálnych skladieb. Hudobná rozprávka.

Sluchová analýza:

Elementárne tonálne cítenie. Melodická orientácia v rozsahu ($c^1 - c^2$). Sluchová orientácia dvojdobového a trojdobového taktu. Vlastnosti tónu – výška, dĺžka, dynamika a farba.

Hudobno-náukové pojmy vyvodzovať zo všetkých hudobných činností : notová osnova, husľový kľúč, basový kľúč (informatívne). Taktová čiara, dvojštvrt'ový, trojštvrt'ový a štvorštvrt'ový takt. Dvojica osminových nôt, nota štvrt'ová, polová, polová a bodkou, celá

a pomlčky. Základné dynamické označenia – písko, mezzoforte, forte, crescendo, decrescendo. Opakovacie znamienko.

Požadované výsledky na konci druhého roku PŠ „A“ a „B“
na konci druhého polroku PŠ „C“

Utvrdenie a rozšírenie predchádzajúcich požiadaviek vo všetkých interpretačných a percepčných činnostiach:

- pokračovať v uvedomenej intonácii rozšírenej o solmizačnú metódu,
- informatívne oboznámiť s notami v F- kľúči,
- základná hudobná abeceda; noty g- g²,
- pokračovať v rozlišovaní základných vyjadrovacích prostriedkov hudby: veselo-smutne, rázne - nežne, rýchlo-pomaly, vyššie - nižšie, silno-slabo a pod.,
- oboznámiť s ďalšími hudobnými nástrojmi,
- pochod, tanec, uspávanka.

Hudobný materiál

PODSTAVKOVÁ, O.: Hudobná prípravka I., II. H plus Bratislava 1995.

LACKNER, L.: Spievajte s nami. ŠHV Bratislava 1966./ Opus/.

HRICOVÁ, O., GANZER, L.: Hudobný zošitok. SHF Bratislava 1970.

LYSÁKOVÁ, M., KOPINOVÁ, L., PODHORNÁ, A.: Piesne, hry a riekanky, SPN Bratislava 1989.

KANTOR, Š.: Piesne pre najmenších. SPN Bratislava 1974.

BRANISLAVOVÁ, V.: Za písničkou. Praha 1970.

HURNÍK, I., EBEN, P.: Česká Orffova škola. Supraphon 1969.

HARTÍK, J.: Medzi trpaslíkmi. Opus Bratislava

E. SUCHOŇ: Varila myšička kašičku

J. CIKKER: Belize mi beli

M. JURÍČKOVÁ – L. PAVLOVIČOVÁ – BAKOVÁ: Spievaj si vtáčatko, Mladé letá 1990

K. ONDREJKA: MLAĎ SA HRÁ, Opus, 1984

A. LICHNEROVÁ: Eniky, beniky, Opus, 1984

L. KURKOVÁ – P. EBEN: Hudebně pohybová výchova, 1975, SPN Praha

V. MIŠURCOVÁ: Hry se zpěvem a tancem

P. ZIKA: ... a tie vrabce

J. KOWALSKI: Zverinček

L. BURLAS: Deti z nášho domu

P. EBEN: Vlak sa rozbieha

V. TROJAN: Kuriatko a slon

S. PROKOFIEV: Peter a vlk

T. FREŠO: V detskej izbičke

D. KARDOŠ: Pomôžeme slávikovi

Učebné texty pre I. stupeň základného štúdia základnej umeleckej školy 1.- 3. ročník

1. ročník (1 hodina týždenne)

Ciele

Nadväzovať na obsah učiva v PHV. Hravou formou podchytiť záujem detí o hudbu. Aktivizovať deti k tvorivosti. Rozvíjať vnímanie základných výrazových prostriedkov v hudbe. Zdokonaľovať u žiakov melodicko-rytmickú predstavivosť a pamäť.

Obsah

Obsah tohto ročníka nadväzuje na požadované výsledky prípravnej hudobnej výchovy (PHV).

Interpretačné činnosti

Spevácke a intonačné:

Rozvíjať návyky správnej intonácie jednohlasných piesní, čo predpokladá osvojenie si správneho dýchania, výslovnosti a nenásilného tvorenia tónu. Intonácia durových a molových melódií a piesní bez náročných intervalových skokov, s návratom k základnému tónu, s možnosťou uplatnenia solmizačnej metódy. Intonácia durového a molového kvintakordu. Základy pre intonáciu celého tónu a poltónu ako príprava na uvedomenú intonáciu modálnych melódií.

Rytmicko – pohybové:

Rozvíjať rytmické cítenie a rytmické zručnosti v piesňach a rytmických cvičeniach. Schopnosť interpretovať základné metrické hodnoty dvojdobové a trojdobové s rozlišovaním prízvučnej a neprízvučnej doby, ich kombinácie a spájanie s pohybom (napr. pochod, valčík). S udávaním základného metra vedieť interpretovať rytmické útvary s použitím páru šestnásťtinových osminových nôt, štvrt'ovej, štvrt'ovej s bodkou, polovej, polovej s bodkou, celej noty a pomlčky v štvorštvrt'ových a osminových taktach. Taktovať dvojdobý a trojdobý takt.

Improvizáčné a inštrumentálne:

Pokračovať v prejavoch elementárnej hudobnej tvorivosti z PHV: rytmické ozveny, rytmicko-melodické dialógy, rytmizácia a melodizácia riekaniek, detských alebo vlastných textov. Schopnosť zahrať na melodicke-rytmických nástrojoch jednoduché piesne alebo vytvárať k nim sprievod.

Percepčné činnosti

Počúvanie hudby:

Rozvíjať schopnosť sústredeného počúvania krátkych skladbičiek rôzneho charakteru. Vybrané skladby sledovať v notovom zápise. Na základe ich počúvania oboznamovať sa s náladou skladby, pohybom melódie, dynamikou, tempom, dvojdobým a trojdobým metrom, durovým a molovým charakterom skladby. Podobne sa oboznamovať so zvukovou charakteristikou (farbou) niektorých hudobných nástrojov a ľudských hlasov.

Sluchová analýza:

Rozlišovať durový a molový charakter skladby, piesne alebo úryvku. Upevňovať tonálne cítenie uvedením si základného tónu. Rozpoznať durový a molový kvintakord, celý tón a poltón.

Hudobno-náukové pojmy si osvojovať prostredníctvom interpretačných a percepčných činností: noty v husľovom kľúči g – c³, noty v basovom kľúči c – e¹, stupnice durové a molové do 2 # 2bé, predznamenanie, trojzvuky (len prebraných stupníc), 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 4/8 takt, posuvky #, bé, odrážka, tónina, fermata, legato, staccato, ligatúra, opakovacie znamienko, p, mf, f, crescendo, decrescendo, moderato, adagio, allegro, rittardando, accelerando, prima volta, seconda volta.

Hudobný materiál

TURZA-SLUJKOVÁ-FISLA-GANZER: Hudobná náuka pre 1. roč. EUŠ

Metodická príručka HN pre 1. roč.

Zborníky ľudových piesní

Inštruktívny materiál používaný v individuálnom vyučovaní jednotlivých predmetov

E: SUCHOŇ: Maličká som

P.I. ČAJKOVSKIJ: Album pre mládež

J. ZIMMER: Obrázková knižka

J. HANUŠ: Vteřiny v přírodě

J. HARTÍK: Ako išlo vajce na vandrovku

J. HARTÍK: Trpaslúšikovia

O. FERENCZY: Spievaná abeceda

J. KOWALSKI: Zverinček

P. ZIKA: ... a tie vrabce

L. BURLAS: Deti z nášho domu

D. KABALEVSKIJ: Detské skladby

B. BARTÓK: Skladby pre deti

Eniky, beniky (V. Lichnerová)

I. DIBÁK: Malí hudci (zborník piesní a hier pre deti s použitím ľahko ovládateľných nástrojov)

D. KARDOŠ: Pomôžeme slávikovi

C. DEBUSSY: Detský kútik (výber)

2. ročník (1 hodina týždenne)

Ciele

Ďalej rozvíjať hudobnú predstavivosť a pamäť. Rozširovať piesňový repertoár, upevňovať správne spevácke návyky a citlivo reagovať na učiteľovo gesto. Viest' žiakov k uvedomovaniu si hodnoty a krásy ľudovej piesne, vedieť si vážiť ľudovú hudobnú kultúru.

Obsah

Obsah tohto ročníka nadväzuje na požadované výsledky 1. ročníka.

Interpretačné činnosti

Spevácke a intonačné:

Zdokonaľovať základné spevácke návyky – správne dýchanie, výslovnosť a nenásilné tvorenie tónu. Rozširovať hlasový rozsah žiakov (d – d²) formou hlasových rozcvičiek a správne volených piesní a intonačných cvičení. Uvedomenú intonáciu piesní a cvičení dosahovať uplatnením rôznych intonačných metód, ako napríklad: solmizáciou, nápevkovou metódou, prípadne ich kombináciou. Pri výbere ľudových piesní voliť repertoár z východného, stredného a západného Slovenska. Naučiť žiakov reagovať na učiteľovo gesto (taktovanie, agogické, dynamické a tempové zmeny). Zaradiť aj kánonické spievanie, resp. jednoduchý ľudový dvojhlas. Uvedomená intonácia durových a molových melódií v sekundových postupoch, durového a molového kvintakordu aj rozšíreného, resp. so spodnou kvintou. Intonácia základného tónu kvintakordu, sextakordu a kvartsextakordu. Schopnosť žiakov preniesť melodické úryvky z vyšších a nižších oktáv do svojej hlasovej polohy.

Rytmicko – pohybové:

Upevňovať metrické cítenie a schopnosť rytmizovať 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 4/8, 6/8 takt. Pohybom reagovať na prízvuchné doby. Taktovať štvordobý takt. Schopnosť rytmizovať triolový, synkopický a bodkovaný rytmus. Tiež rytmické útvary začínajú pomlčkou a cvičenia a s predtaktím.

Improvizáčne a inštrumentálne:

Rytmizácia a melodizácia riekaniiek a schopnosť sprevádzať ich ostinátnym rytmickým alebo melodickým sprievodom. Používať ako formy sprievodu základné tóny toniky, dominanty a subdominanty (T D S). K podporeniu harmonického cítenia viesť žiakov k vyhľadávaniu správneho jednoduchého harmonického sprievodu, napríklad v C dur: T (c - g), D (h - g), S (c - a).

Percepčné činnosti

Počúvanie hudby:

Poznávať hudobné nástroje podľa možnosti so živými ukážkami. Naučiť žiakov rozoznávať zvukovo – kontrastné nástroje (napr. husle – kontrabas, flauta – fagot, trúbka – pozauna, triangel – bubon). Rozlišovať vokálne a inštrumentálne sólo, duo, trio, ďalej zbory mužský, ženský, miešaný a detský.

Sluchová analýza:

Rozlišovať durový a molový charakter tóniny, durové a molové kvintakordy, sextakordy a kvartsextakordy. Rozlišovať ľudské hlasy a zvukový charakter hudobných nástrojov. Vedieť určiť metrum skladby, príp. jej rytmické zvláštnosti.

Hudobno – náukové pojmy vyvodzovať z interpretačných a percepčných činností: orientácia v durových a molových stupniciach do 3 # a 3bé; dynamické označenia pp, ff, tempové označenia allegretto, adagio; pomenovanie stupňov v stupnici: prima – oktáva, kvintakord, sextakord, kvartsextakord; paralelné (rovnobežné) stupnice, predtaktie, synkopa, triola, bodkovaný rytmus.

Hudobný materiál

B:TURZA, V. SLUJKOVÁ, R. FISLA, L. GANZER: Hudobná náuka pre 2.roč. ĽŠU

Metodická príručka HN pre 2. ročník ĽŠU

Zborníky ľudových a umelých piesní

D. SUCHOŇOVÁ: Podmanený svet

E. SUCHOŇ: Keď sa vlci zišli

M. SCHNEIDER-TRNAVSKÝ. Zo srdca

O. FERENCZY: Spievaná abeceda

D.KARDOŠ: Pomôžeme slávikovi

J.KŘIČKA: O zvířátkách

P. EBEN, I. HURNÍK: Česká Orffova škola I.-III.

P.I. ČAJKOVSKIJ: Album pre mládež

R: SCHUMANN: Album pre mládež

B. SMETANA: Polky

T. FREŠO: V detskej izbičke

C. SAINT-SAËNS: Karneval zvierat

I.HURNÍK: Umění poslouchat hudbu

V. KUBIČKA: Poďte so mnou do lesa

3. ročník (1 hodina týždenne)

Ciele

Upevňovať, rozširovať a aktívne využívať melodickú, tonálnu, metrickú, tempovú a rytmickú predstavivosť a hudobnú pamäť. Prehľbovať harmonickú predstavivosť. Zdokonaľovať dvojhlasný spev a oboznámiť žiakov s niektorými hudobnými žánrami a s funkciou hudby pri rôznych spoločenských príležitostiach.

Obsah:

Obsah ročníka nadväzuje na požadované výsledky 2. ročníka.

Interpretačné činnosti

Spevácke a intonačné:

Kultivovať spevácky prejav, schopnosť vyspievať dlhšie frázy. Oboznamovať žiakov s ľudovou piesňou, ktorá sa delí podľa obsahu (svadobné, žatevné, uspávanky, vojenské atď.) a podľa regiónu. Spievať detské umelé piesne aj s klavírnym sprievodom. Intonácia intervalov: veľká a malá tercia, čistá kvinta a kvarta, veľká a malá sekunda ako paralela celého tónu a poltónu. Intonácia jednoduchých piesní a melódií s charakterom lýdickej tóniny. Schopnosť preniesť tóny a úryvky melódií zo vzdialenejších oktáv do svojej hlasovej polohy.

Rytmicko-pohybové:

Rytmizovať príklady s predlaktím. Zvýraznením prízvuchnej doby vedieť rytmizovať striedavé takty v piesňach i cvičeniach. Verbunkový rytmus pár osminová s bodkou a šestnásťtinová, pár šestnásťtinová a osminová s bodkou, triola, synkopa, rubatový spev.

Improvizačné a inštrumentálne:

Na podporu harmonického cítenia viesť žiakov k vyhľadávaniu jednoduchého harmonického sprievodu s použitím základných funkcií, napríklad: C dur – T (c-g), D (h-g), S (c-a). Na melodicko-rytmických nástrojoch kákonicky sa zapojiť do jednoduchej piesne. Dopĺňať predvetie závetím a vytvárať melodické a rytmické vety.

Percepčné činnosti

Počúvanie hudby:

Prostredníctvom skladieb rozšíriť poznávanie hudobných nástrojov. Viesť žiakov k sledovaniu súčasne znejúcich dvoch alebo troch melodických pásiem, resp. dvoch pásiem so sprievodom. Z predhrávaných alebo interpretovaných skladieb či piesní vedieť určovať jednodielnu, dvojdielnu či trojdielnu formu.

Sluchová analýza:

Rozlišovať durový a molový charakter piesní a skladieb, rozšírené o lýdickú tóninu. Na základe vnútornej predstavy kvintakordov a ich obratov vedieť rozlišovať veľkú a malú terciu, čistú kvintu a kvartu a veľkú a malú sextu. Precvičovať veľkú a malú sekundu ako celý tón a poltón.

Hudobno-náukové pojmy vyvodzovať z počúvanej a interpretovanej hudby: intervaly prima – oktáva a ich kvalita, predtaktie, kánon, dvojdielna a trojdielna forma, lýdická stupnica (informatívne), durové a molové stupnice do 5# a 5bé, rovnomerné stupnice, nástrojové skupiny v symfonickom orchestri, komorný orchester, komorné telesá.

Hudobný materiál

B. TURZA, V. SLUJKOVÁ, R. FISLA, L. GANZER: Hudobná náuka pre 3. roč. ĽŠU

Metodická príručka HN pre 3. ročník ĽŠU

Spevníky slovenských ľudových piesní

D. Kardoš: Bagately

B. BARTÓK: Deťom

V. NOVÁK: Mláď

S. PROKOFIEV: Peter a vlk

C. SAINT-SAËNS: Karneval zvierat

A. DVOŘÁK: Moravské dvojspevy

N. PAGANINI: Capriccio

B. BARTÓK: Duetá pre dvoje huslí

P. HINDEMITH: Skladby pre sólovú violu

Z. FIBICH: Selanka pre klarinet

B. BRITTEN: Sprievodca mladého človeka orchestrom

I. HUTNÍK: Umění poslouchat hudbu

P. HINDEMITH: Stavíme mesto

Učebné osnovy pre I. stupeň základného štúdia základnej umeleckej školy 4.-7. ročník

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Od štvrtého ročníka dochádza v PHV a HN k určitým zmenám, ktoré sa týkajú proporcionálneho rozloženia činností. Vo štvrtom ročníku sa rozširuje oblasť percepčných činností, ktoré sa dostávajú s vokálnymi činnosťami do rovnakého pomeru. Učiteľ by mal zvlášť zvažovať prístup k žiakom a prispôbovať vyučovacie metódy vzhľadom na prudký rozvoj ich emotívnej a racionálnej zložky vnímania. Od piateho ročníka prevažujú percepčné činnosti nad vokálnymi. Počúvanie hudby dostáva 1,5 hod. priestor. Dôvodom pre rozšírenie percepčných činností je prudká akcelerácia fyzického a psychického vývoja žiaka (predpuberta a puberta), z neho vyplývajúca mutácia, ktorá si vyžaduje šetrenie hlasu. Neznamená to však úplné zredukovanie vokálnych činností, len ich operatívne prispôbenie podľa schopností žiaka.

Obsahovou náplňou jednotlivých ročníkov (č. až 7.) sú **tematické okruhy** zamerané na počúvanie hudby, ku ktorým sa viažu aj ostatné činnosti. Tieto má učiteľ možnosť zaraďovať a pracovať s nimi podľa vlastného uváženia, schopností a vkusu.

Tematické okruhy:

4. roč. – Pieseň a tanec
5. roč. - Ľudský hlas a jeho uplatnenie v tvorbe skladateľov
6. roč. - Cyklické skladby
7. roč. - Štýlové obdobia a ich charakteristické znaky; štýlová rôznorodosť hudby 20. storočia.

Každý ročník má o svojom tematickom okruhu zastúpené všetky štýlové obdobia.

Nadalej platí zásada, že predmet hudobná náuka má činnostný ráz. Všetky hudobné pojmy odvodzujeme z počúvanej alebo interpretovanej hudby.

4. ročník **(1 hodina týždenne)**

Ciele

Vychádzať z hudobných skúseností, ktoré žiaci získali vo svojej inštrumentálnej praxi a v hudobnej náuke v priebehu predchádzajúcich troch rokov. Je potrebné získané schopnosti rozširovať a prehĺbovať novými úlohami, náročnejšími formami rozvíjania hudobnej pamäti, intonačnej schopnosti, rytmickej a sluchovej predstavivosti.

Obsah

Interpretačné činnosti

Spevacke a intonačné:

Kultivovať vokálny prejav a zdokonaľovať dvojhlas. Schopnosť intonovať durové a molové melódie, základné intervaly, durové a molové kvintakordy a ich obraty. Uvedomená intonácia hlavných harmonických funkcií formou harmonickej kadencie. Pomocou ľudových piesní intonovať dórske melódie s uvedomením si ich charakteru a špecifických tónov.

Rytmicko-pohybové:

Prakticky zvládnuť striedanie dvojdobového a trojdobového taktu. Podobne vedieť striedať pravidelné delenie nôt s nepravidelným delením. Pohybom alebo melodicko-rytmickými nástrojmi zvládnuť rytmický dvojhlas alebo trojhlas (v skupinách).

Improvizáčne a inštrumentálne:

Viesť žiakov k citlivému používaniu hlavných harmonických funkcií v sprievode k jednoduchým diatonickým melódiám, ktoré si žiaci môžu vytvárať aj sami.

Percepčné činnosti

Počúvanie hudby:

Tematický okruh **Piesne a tanec** ako základné zdroje hudobného prejavu. Poukázať na ľudovú pieseň a tanec ako inšpiračný zdroj v tvorbe skladateľov. Na základe ukážok rôznych štýlových období viesť žiakov k pochopeniu malých foriem.

Sluchová výchova:

Aplikovať intonačné a rytmické postupy v sluchovej analýze: rozlišovať durový alebo molový charakter piesní a skladieb, rozšírené o dórsku tóninu, základné intervaly, durové a molové kvintakordy a ich obraty. Sluchovo rozlišovať hlavné harmonické funkcie ako určité napätie a uľudnenie v hudbe. Analyzovať zväčšenú kvartu, resp. zmenšenú kvintu, zväčšený a zmenšený kvintakord.

Hudobno-náukové pojmy poznávať z interpretačných a percepčných činností: princíp zväčšeného a zmenšeného intervalu; zväčšený a zmenšený kvintakord; hlavné harmonické funkcie; ľudová a umelá pieseň, ľudový a spoločenský tanec; dórska stupnica (informatívne), melodické ozdoby – trilok, nátril, náraz, príkaz, obal, skupinka; durové a molové stupnice do 7# a 7bé.

Hudobný materiál

B.TURZA, V. SLUJKOVÁ, R: FIALA: Hudobná náuka pre 4. roč. LŠU

Metodická príručka HN pre 4. ročník LŠU

Spevníky ľudových piesní

W.MOZART: Fialka, Oslava jari

F. SCHUBERT: Piesne (Krásna mlynárka)

A.DVOŘÁK: Moravské dvojspevy

M. P. MUSORGSKIJ: Piesne (Pieseň o blche)

B. MARTINU: Pesničky na jednu a dve stránky

I. HURNÍK: Píseň o hlíne

M. SCHNEIDER – TRNAVSKÝ: Piesne

O. FERENCZY: Spievaná abeceda

D. KARDOŠ: Pomôžeme slávikovi

Populárne piesne s detskou tematikou

J. BRAHMS: Uspávanka

I: STRAVINSKIJ: Mačacie uspávanky

Musica historica slovacea: Vietorisov kódex

J.S. BACH: Čembalové a orchestrálne suity

F. COUPERIN: Pièces de clavesin

J. HAYDN: Menuety (zo symfónií alebo zo Škovránčieho kvarteta)

L.van BEETHOVEN: Bagately

F. CHOPIN: Mazúrky, Valčíky, Polonézy

F. LISZT: Tarantella (z cyklu Venezia e Napoli), Uhorské rapsódie

B. SMETANA: Polky, České tance

A.DVOŘÁK: Slovanské tance

M.I. GLINKA: Kamarinskaja

J. BRAHMS: Uhorské tance

L. JANÁČEK: Lašské tance (Čeladenský)

C.DEBUSSY: Detský kútik(Cake-walk)

M. RAVEL: Pavana za mŕtvu infantku

J. STRAUSS: Valčíky

D: KARDOŠ: Bagately

S. PROKOFIEV: Pochod (Láska k trom pomarančom), Gavotta (Klasická symfónia), Romeo a Júlia
D. MILHAUD: Scaramouche (samba), Romanca
A. MOYZES: Pohronské tance, Tance z Gemera
B. BARTÓK: Mikrokozmos
P. HINDEMITH: Staviame mesto

5. ročník **(1,5 hodiny týždenne)**

Ciele

V tomto ročníku sa začínajú vyhraňovať záujmy žiakov, dochádza k postupnej špecializácii, ktorá sa javí v rozličnej intenzite práce (až po výber budúcich profesionálov). Učiteľ by mal využívať zdravú ctižiadosť žiakov, podporovať ich snahu o seberealizáciu, povzbudzovaním posilňovať sebavedomie menej aktívnych žiakov. Využívať vedomosti žiakov aj z iných predmetov. Usmerňovať záujem a vytvárať príjemné a zaujímavé prostredie a postupne približovať hudbu mladým ľuďom tak, aby sa stala nevyhnutnou súčasťou ich budúceho životného štýlu.

Percepčné činnosti

Počúvanie hudby:

V tematickom okruhu **Ľudský hlas a jeho uplatnenie v tvorbe skladateľov** poukázať na rôzne druhy skladieb, v ktorých sa uplatňuje ľudský hlas: od najjednoduchšej piesne až po veľké vokálno-inštrumentálne skladby. Priebežne oboznamovať s piesňou a zborovou tvorbou, operou, operetou, muzikálom, kantátou, oratóriom, melodramou.

Sluchová analýza:

Precvičovať veľkú a malú septimu, zväčšený a zmenšený kvintakord a dominantný septakord, modálne melódie (lýdickú, dórsku) obohatiť o mixolýdickú tóninu. Rozvíjať harmonické cítenie žiakov sledovaním melodickej zmeny jedného alebo dvoch tónov trojzvuku. Tým doceliť uvedomenie si zväčšovania alebo zmenšovania harmonického napätia medzi dvoma až tromi nasledujúcimi akordami. Rozvíjať hudobnú pamäť na jednoduchých dvojtaktových až štvortaktových melódiách v durovej a molovej tónine, v dvojdobých, trojdobých a štvordobých taktoch s použitím najčastejšie sa vyskytujúcich rytmov.

Interpretačné činnosti

Spevácke a intonačné:

Kultivovaný prednes aj dvojhlasných, resp. trojhlasných ľudových a umelých piesní. Viest' k spievaniu jednoduchých melódií v prebraných tóninách (durových, molových prirodzených, harmonických a melodických, lýdických a dórskych) z listu. Na základe ľudovej piesne intonovať melódie v mixolýdickej tónine. Schopnosť zaspievať jednotlivé tóny trojzvuku. Intonovať dominantný septakord. Intonovať intervaly s použitím rôznych intonačných metód. Diatonické melódie obohatiť o chromatické striedavé citlivé tóny.

Rytmické a improvizčné:

Na vhodnom hudobnom materiály z inštrumentálnej výučby a z ukážok predhrávaných skladieb interpretovať rytmické útvary, napríklad synkopy, trioly a pod. Precvičovať striedavé takty, zriedkavé druhy taktov (napr. päťdobý, sedemdobý takt). Schopnosť interpretovať aj pomocou melodicko-rytmických nástrojov dvojhlas v skupinách a individuálne.

Hudobno-náukové pojmy poznávať z percepčných a interpretačných činností: gregoriánsky chorál, homofónia, polyfónia, šansón, kantáta, chorál, scénická kantáta, oratórium, omša, opera, opereta, ária, recitatív, muzikál, monodráma, melodráma, renesancia, baroko, a capella, modulácia, dominantný septakord, modulácia.

Hudobný materiál

B.TURZA, V. SLUJKOVÁ, R: FIALA: Hudobná náuka pre 5. roč. ĽŠU

Metodická príručka HN pre 5. ročník ĽŠU

Spevníky a zborníky ľudových a umelých piesní

C. JANNEQUIN: Spev vtákov

O. di LASSO: Madrigaly

G.P.PALESTRINA: Trahe me (Pieseň piesní)

J.S.BACH: Wachet auf – kantáta

G.F.HÄNDEL: Mesiáš

J.HAYDN: Štyri ročné obdobia

C.MONTEVERDI: Orfeus

W.A.MOZART: Čarovná flauta

G.VERDI: Aida

B. SMETANA: Rolnícká

A.P. BORODIN: Polovecký tanec č.17 (Knieža Igor)

B.BRITTEN: Kominárik

J.GREŠÁK: Zuzanka Hraškovie

C.DEBUSSY: Nokturná – Sirény

A.SCHÖNBERG: Pierrot lunaire

E.SUCHOŇ: O horách

O.NEDBAL: Poľská krv

L.BERNSTEIN: West Side Story

I. HRUŠOVSKÝ: Jarné vody (Obrázky z prírody)

D.KARDOŠ: Lúbostné a dievčenské hry z východného Slovenska

T.SALVA: Uspávanky

G.MAHLER: Piesne potulného tovariša

R.STRAUSS: Štyri posledné piesne

C.ORFF: Carmina burana

E.PASCHA: Vianočná omša F dur

I.ZELJENKA: Hry a riekanky

L.JANÁČEK: Říkadlá

H.DOMANSKÝ: Klapancie

J.LINHA: Suita v starom slohu

J.BRAHMS: Liebeslieder op.52 (č.1, 6, 11, 14)

J.SUK: Deset zpěvů pro ženský sbor a klavír na 4 ruce

6. ročník (1,5 hodiny týždenne)

V šiestom ročníku pokračovať v cieľavedomom rozširovaní hudobného obzoru žiakov, využívať ich skúsenosti a vedomosti získané v predchádzajúcich ročníkoch. Brať do úvahy prudký fyzický a psychický vývoj žiaka. Hudobnými činnosťami usmerňovať emocionálny vzťah k životu i okoliu a rozvíjať aj intelektuálnu stránku osobnosti žiaka. Okruh pôsobenia hudby na žiaka rozširovať z predmetu HN na návštevy koncertov, rôznych umeleckých podujatí (divadelné a operné predstavenia, výstavy obrazov, hudobné kvízy a i.). Umožniť tak intenzívnejšie prežívať, chápať, hodnotiť hudbu a tvoriť si o nej vlastné názory.

Percepčné činnosti

Počúvanie hudby:

Tematickým okruhom v 6. ročníku sú **Cyklické skladby**. V ňom sú zahrnuté viaccasťové skladby sonátového a suitového cyklu. Žiaci majú možnosť spoznávať cyklické skladby od sólového predvedenia cez rôzne komorné obsadenia až po orchestrálne a symfonické diela.

Sluchová analýza:

V znejúcom zvuku rozlíšiť znenie troch alebo štyroch tónov. Rozvíjať harmonické cítenie žiakov, sledovať melodickú zmenu jedného až dvoch tónov v trojzvuku a štvorzvuku (septakorde). Uvedomovať si zväčšovanie alebo zmenšovanie harmonického napätia medzi dvoma, prípadne tromi po sebe nasledujúcimi akordami. Cvičiť hudobnú pamäť na jednoduchých jednotaktových a dvojtaktových melódiách v durových, molových a modálnych tóninách v dvojdobých, trojdobých a štvordobých taktoch s použitím triol, bodkovaného a synkopického rytmu. Sluchovo rozlišovať intervaly, kvintakordy, septakordy (dominantný a zmenšený). Podľa notovej predlohy poznať predhrávanú ukážku.

Interpretačné činnosti

Spevácke a intonačné:

Zdokonaľovať v piesňach spevácky prejav. Schopnosť intonovať melódie v prebraných tóninách. Intonácia základných intervalov, kvintakordov a ich obrátov, dominantného a zmenšeného septakordu. Z počutého trojzvuku zaspievať ktorýkoľvek tón.

Rytmické a improvizčné:

Pohybom určiť prízvuky v pravidelne i nepravidelne členených taktoch a v striedaných taktoch. Vytvárať rytmické a melodické sprievody k danej melódii.

Hudobno-náukové pojmy vyvodzoval' z percepčných a interpretačných činností: cyklická skladba, interpretácia, opus, sonáta, sonatina, suite, concerto grosso, symfónia (sinfonia), divertimento, predohra, tónorod, baroko, klasicizmus, neoklasicizmus; formové členenie: piesňová forma, rondo, variácie, sonátová forma.

Hudobný materiál

B.TURZA, V. SLUJKOVÁ, R: FIALA: Hudobná náuka pre 6. roč. LŠU
Metodická príručka HN pre 6. ročník LŠU
Zborníky a spevníky ľudových a umelých piesní
J.S.BACH: Triolová sonáta Es dur
G.F.HÄNDEL: Vodná hudba
J.V.STAMIC: Mannheimská sinfonia G dur
F.X.RICHER: Triové sonáty
F.BENDA: Sinfonia
J.HAYDN: Synfónia fis mol Na rozlúčku; Synfónia D dur Hodiny
J.HAYDN: Sláčikové kvarteto C dur op.33 č.3
W.A.MOZART: Malá nočná hudba; Divertimentá
L.van BEETHOVEN: Sonáta G dur op. 14 č. 2 pre klavír
L.van BEETHOVEN: Trojkonzert pre husle, violončelo, klavír a orchester
F.SCHUBERT: Kvinteto A dur Pstruh; Sonatina D dur pre husle a klavír
J.CH.BACH: Dychové kvinteto
G.Ph.TELEMANN: Koncert pre tri trúbky dva hoboje, tympany, sláčiky a čembalo D dur
Fr.COUPERIN: Pièces en concert pre violončelo a sláčiky
A.CORELLI: 8. koncert z cyklu 12 concerti grossi op. 6
H.PURCELL: Suite pre čembalo G dur
R. SCHUMANN: Detské scény
V.NOVÁK: Sonatina G dur op. 54 č. 1 Jarná
M.P. MUSORGSKIJ: Obrázky z výstavy
L.JANÁČEK: Mládí – dychové sexteto
B.BRITTEN: Simple Symphony
O.RESPIGHI: Rímske pútnie
O.ŠOSTAKOVIČ: Symfónia č.9
J.CIKKER: Spomienky op. 25; Slovenská suite op. 22
E.SUCHOŇ: Serenáda pre sláčikový orchester
A.HONEGGER: Concertino pre klavír a orchester
F.LISZT: Koncert pre klavír a orchester Es dur
A.VIVALDI: Koncert pre zobcovú flautu a orchester op. 10 č. 3 II gardelino
I.ZELJENKA: Hudba pre Warchala
F.MENDELSSOHN-BARTHOLDY: Symfónia č. 4 Talianska
D.MILHAUD: Suite pre husle, klarinet a klavír
A.DVOŘÁK: Dumky op. 90

7. ročník (1,5 hodiny týždenne)

Ciele

V 7. ročníku ukončia žiaci I. stupeň základného štúdia hudobného odboru ZUŠ. V predchádzajúcich ročníkoch sa rozvíjala hudobná predstavivosť a schopnosť preniknúť do štruktúry a obsahu hudobného diela. V 7. ročníku by žiaci mali nadobudnúť prehľad o jednotlivých hudobných štýloch, vedieť ich chronologicky usporiadať, v skladbách rozoznať typické znaky štýlových (slohových) období. Tým sa vytvorí predpoklad stať sa aktívnymi poslucháčmi koncertov a reprodukovanej hudby. Vlastnými interpretačnými schopnosťami a skúsenosťami sa môžu zapojiť do hudobného života aj mimo školy.

Obsah

Percepčné schopnosti

Počúvanie hudby:

V počúvaných skladbách porovnávať **typické znaky jednotlivých období**. Poukázať na **štýlovú rôznorodosť hudby 20.storočia**. Ukážky voliť tak, aby sa na nich mohlo dokumentovať interpretačné umenie našich a svetových umelcov.

Sluchová analýza:

Rozvíjať harmonické cítenie žiakov sledovaním melodickéj zmeny jedného-dvoch tónov trojzvuku a štvorzvuku. Uvedomiť si zväčšovanie alebo zmenšovanie harmonického napätia medzi dvoma až tromi po sebe znejúcimi akordmi. Rozvíjať hudobnú predstavivosť a pamäť na jednoduchých melódiách v durovej a molovej tónine v rozsahu vety. Sluchovou analýzou opakovať a upevňovať intervaly a akordy. Podľa počutia vedieť zachytiť jednoduché melodicko-rytmické štvortaktia. Sluchovo rozlíšiť stupnicu celotónovú, chromatickú a pentatonickú.

Interpretačné činnosti

Spevácke a intonačné:

Intonovať melódie v prebraných tóninách (durové, molové, lýdické, mixolýdické, dórske a podhalanské). Kultivovaný prednes piesní v týchto tóninách s uvedením si ich špecifických znakov. Na základe skúseností z počúvania skladieb 20. storočia pokúsiť sa o intonáciu výrazových úryvkov modálnych, celotónových a pentatonických melódií. Z daného štvorzvuku vedieť spievať jednotlivé tóny.

Rytmické a improvizčné:

Rozvíjať rytmickú predstavivosť na základe notovej predlohy a analyzovať rytmus v počúvanej skladbe. Upevňovať rytmickú pamäť aj formou zápisu z počúvanej skladby. Vedieť dokončiť rytmicky a melodicky predvetie závetím a vytvárať samostatné rytmicko-melodické vety.

Hudobno-náukové pojmy vyvodzovať z percepčných a interpretačných činností: motív, téma, hudobné predvetie a závetie, hudobná veta, stupnica celotónová, chromatická a pentatonická. Modálna hudba, tonálna hudba, atonálna hudba. Dominantný septakord a jeho obraty. Význam akordických značiek. Basso continuo, fúga, symfonická báseň. Časové zadelenie štýlových období: renesancia, baroko, rokoko, klasicizmus, romantizmus, impresionizmus a smery hudby 20. storočia (expresionizmus, neoklasicizmus, neofolklorizmus).

Hudobný materiál

B:TURZA, V. SLUJKOVÁ, R. FIALA: Hudobná náuka pre 7. ročník ZUŠ

Metodická príručka HN pre 7. ročník ZUŠ

J.TRANOVSKÝ: Almi parentis omnium

Uhrovecká zbierka: Hungarikus, Smutní slawik spiva, Bubak

A.CORELLI: Triová sonáta op.1 č.1

J.Ch. BACH: Kvinteto F dur

W.A. MOZART: Kvinteto A dur

L.van : Symfónia č. 5 c mol (1časť)

H.BERLIOZ: Rímsky karneval

F.CHOPIN: Etuda c mol Revolučná; Valčík cis mol op. 64 č.2

R.SCHUMANN: Hovorí básnik (z cyklu Detské scény)

P.I.ČAJKOVSKIJ: Variácie na rokokovú tému op. 33

J.BRAHMS: Variácie na tému Josepha Haydna

C.FRANCK: Sonáta A dur pre husle a klavír

J.S. BACH: Vianočné oratórium

B. SMETANA: Šárka (z cyklu symfonických básní Moja vlasť)

J. SUK: Serenáda pre sláčikový orchester Es dur

C.DEBUSSY: Plachetnice

C.DEBUSSY: More (3.časť)

A.WERBEN: 6 bagatel pre sláčikové kvarteto op.9

B.BARTÓK: Pentatonická melódia (z cyklu Mikrokozmos)

B.BARTÓK: Sonáta pre dva klavíry a bicie nástroje (3 časť)

V.GODÁR: Concerto grosso (2 časť)

B.MARTINŮ: Sonáta pre flautu a klavír (1časť)

J.HARTÍK: Symfónia č. 9

F.POULENC: Vidiecky koncert pre čembalo a orchester

G.GERSHWIN: Rapsódia v modrom

O. di LASSO: Madrigaly

J.S.BACH: Brandenburské koncerty

J.BRAHMS: Koncert D dur pre husle a orchester
R.STRAUSS: Eulenspiegelove šibalstvá
S.PROKOFIEV: Klasická symfónia
E.SUCHOŇ: Metamorfózy
B.BRITTEN: Sprievodca mladého človeka orchestrom
Spevníky a zborníky ľudových a umelých piesní

Učebné osnovy pre II. stupeň základného štúdia a štúdium pre dospelých základnej umeleckej školy

Organizácia vyučovania a obsah predmetu hudobná náuka na týchto stupňoch ZUŠ je potrebné riešiť individuálne podľa potrieb a podmienok školy.

: